

P. VERGILI MARONIS AENEIDOS LIBER PRIMVS (1ss.; 748-756)

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem, 5
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,
quidve dolens, regina deum tot volvere casus
insignem pietate virum, tot adire labores
impulerit. Tantaene animis caelestibus irae?
Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni [...]

Nec non et vario noctem sermone trahebat
infelix Dido, longumque bibebat amorem,
multa super Priamo rogitans, super Hectore multa; 750
nunc quibus Aurorae venisset filius armis,
nunc quales Diomedis equi, nunc quantus Achilles.
«Immo age, et a prima dic, hospes, origine nobis
insidias», inquit, «Danaum, casusque tuorum,
erroresque tuos; nam te iam septima portat 755
omnibus errantem terris et fluctibus aestas».

LIBER SECVNDVS (1-66)

Conticuere omnes intentique ora tenebant.
Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto:
«Infandum, regina, iubes renovare dolorem,
Troianas ut opes et lamentabile regnum
eruerint Danai, quaeque ipse miserrima vidi 5
et quorum pars magna fui. quis talia fando
Myrmidonum Dolopumve aut duri miles Ulixi
temperet a lacrimis? et iam nox umida caelo
praecipitat suadentque cadentia sidera somnos.
sed si tantus amor casus cognoscere nostros 10
et breviter Troiae supremum audire laborem,
quamquam animus meminisse horret luctuque refugit,
incipiam. fracti bello fatisque repulsi
ductores Danaum tot iam labentibus annis 15
instar montis equum divina Palladis arte
aedificant, sectaque intexunt abiete costas;
votum pro reditu simulant; ea fama vagatur.
huc delecta virum sortiti corpora furtim
includunt caeco lateri penitusque cavernas
ingentis uterumque armato milite complent. 20

est in conspectu Tenedos, notissima fama
 insula, dives opum Priami dum regna manebant,
 nunc tantum sinus et statio male fida carinis:
 huc se propecti deserto in litore condunt;
 nos abiisse rati et vento petiisse Mycenae. 25
 ergo omnis longo soluit se Teucra luctu;
 panduntur portae, iuvat ire et Dorica castra
 desertosque videre locos litusque relictum:
 hic Dolopum manus, hic saevus tendebat Achilles;
 classibus hic locus, hic acie certare solebant. 30
 pars stupet innuptae donum exitiale Minervae
 et molem mirantur equi; primusque Thymoetes
 duci intra muros hortatur et arce locari,
 sive dolo seu iam Troiae sic fata ferebant.
 at Capys, et quorum melior sententia menti, 35
 aut pelago Danaum insidias suspectaque dona
 praecipitare iubent subiectisque urere flammis,
 aut terebrare cavas uteri et temptare latebras.
 scinditur incertum studia in contraria vulgus.
 Primus ibi ante omnis magna comitante caterva 40
 Laocoon ardens summa decurrit ab arce,
 et procul: "O miseri, quae tanta insania, cives?
 creditis avectos hostis? aut ulla putatis
 dona carere dolis Danaum? sic notus Ulixes?
 aut hoc inclusi ligno occultantur Achivi, 45
 aut haec in nostros fabricata est machina muros,
 inspectura domos venturaque desuper urbi,
 aut aliquis latet error; equo ne credite, Teucra.
 quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentis".
 sic fatus ualidis ingentem viribus hastam 50
 in latus inque feri curvam compagibus alvum
 contorsit. stetit illa tremens, uteroque recusso
 insonuere cauae gemitumque dedere cavernae.
 et, si fata deum, si mens non laeva fuisset,
 impulerat ferro Argolicas foedare latebras, 55
 Troiaque nunc staret, Priamique arx alta maneres.
 Ecce, manus iuvenem interea post terga revinctum
 pastores magno ad regem clamore trahebant
 Dardanidae, qui se ignotum venientibus ultro,
 hoc ipsum ut strueret Troiamque aperiret Achivis, 60
 obtulerat, fidens animi atque in utrumque paratus,
 seu versare dolos seu certae occumbere morti.
 undique visendi studio Troiana iuventus
 circumfusa ruit certantque inludere capto.
 accipe nunc Danaum insidias et crimine ab uno 65
 disce omnis.